

THƯ VIỆN ANH

So với các thư viện quốc gia khác trên thế giới, Thư viện Anh hoặc tên gọi khác là Thư viện Quốc gia Anh có tuổi đời còn khá trẻ. Lịch sử ra đời của Thư viện Anh gắn liền với Báo cáo của Ủy ban Thư viện Quốc gia do cố huân tước Dainton trình bày năm 1969. Đến năm 1971, Sách Trắng đưa ra yêu cầu thành lập một thư viện quốc gia. Năm 1972, Quốc hội đã thông qua Đạo luật về Thư viện Anh, thư viện chính thức hoạt động từ ngày 1/7/1973. Theo đạo luật này, một số thư viện khác được sát nhập vào Thư viện Anh gồm: Thư viện Bảo tàng Anh, Thư viện tham khảo về khoa học và phát minh quốc gia, Thư viện cho mượn về KHCN quốc gia và một số thư viện khác.

Các thư viện thành viên

Thư viện Bảo tàng Anh

Là một thư viện có lịch sử khá lâu đời ở Anh. Tiền thân của thư viện là Phòng sách in được thành lập cùng một thời gian với Bảo tàng năm 1753. Sau hơn 200 năm, thư viện đã trở thành một trong các thư viện lớn nhất thế giới, là nơi lưu giữ hầu hết các loại ấn phẩm được in ấn tại Anh gồm sách, tạp chí định kỳ, báo, bản đồ và bản nhạc... Ngoài các loại ấn phẩm lưu chiếu chính thống, Thư viện Bảo tàng Anh còn lưu giữ một số lượng ấn phẩm không lưu chiếu chính thống.

Thư viện tham khảo về khoa học và phát minh quốc gia

Theo quy định của Đạo luật sửa đổi Luật sáng chế 1851, Thư viện Cục sáng chế đã được thành lập và đi vào hoạt động từ 1855. Cuộc chiến tranh thế giới II đã đặt ra yêu cầu về một mạng lưới KHCN tổng hợp ở Anh, đặc biệt là đối với một thư viện quốc gia về KHCN. Đầu những năm 50, đã diễn ra các cuộc thảo luận sôi nổi của cộng đồng các nhà khoa học về việc sáp nhập thư viện của Cục sáng chế và Bảo tàng Anh. Năm 1962, thư viện mới có tên gọi là Thư viện tham khảo về khoa học và phát minh quốc gia được thành lập trên cơ sở sưu tập của hai thư viện, đặt dưới sự quản lý của Hội đồng quản trị Bảo tàng, trực tiếp là Thư viện Bảo tàng Anh.

Thư viện cho mượn về KHCN quốc gia

Là thành viên quan trọng thứ ba của Thư viện Anh, tên gọi cũ là Thư viện trung tâm quốc gia (NCL) bắt đầu hoạt động từ 1916 và đổi tên thành Thư viện cho mượn về khoa học và công nghệ quốc gia (NLLST) từ năm

1961; đến năm 1973, được sáp nhập vào Phòng cho mượn Thư viện Anh (BLLD). Chức năng của Phòng cho mượn là hỗ trợ dịch vụ photocopy cho các thư viện khác. NLLST có kho sách chuyên ngành về KHCN, gồm: 25000 chuyên khảo, đặt mua định kỳ 1200 đầu ấn phẩm. Tổng số nhân viên làm việc ở NLLST là 120. Trong những năm 1970, các loại hình dịch vụ của thư viện được mở rộng đối với cả bạn đọc trong và ngoài nước và việc sử dụng công nghệ đã trở thành một bộ phận tích hợp của dịch vụ. Cũng trong thời gian này, việc sử dụng yêu cầu tự động hoá đã tăng khoảng 40% và Phòng cho mượn thường xuyên phối hợp với các đối tác khoa học để tận dụng việc chuyển thông tin qua máy fax hoặc vệ tinh. Năm 1985, tên gọi của NLLST đã được đổi thành Trung tâm cung cấp tư liệu Thư viện Anh (BLDSC); điều này phản ánh việc nhấn mạnh đến hoạt động cung cấp tài liệu, trong đó phần lớn là bản sao thay cho việc cho mượn trước đây. Hiện nay, thư viện có 260.000 đầu tạp chí, báo và 3 triệu đầu sách, khoảng 500.000 công trình nghiên cứu và 5 triệu báo cáo khoa học. Hàng năm, thư viện cung cấp tài liệu cho khoảng 4 triệu yêu cầu của 200.000 độc giả trong và ngoài nước. Năm 2001, thư viện đã phục vụ yêu cầu thứ 100 triệu. Các dịch vụ của thư viện không chỉ phục vụ độc giả truyền thống trong và ngoài nước là các nhà nghiên cứu thông tin và thư viện mà còn phục vụ độc giả thuộc giới thương mại, kinh doanh và các nhà nghiên cứu. Việc sử dụng trang Web đã tạo điều kiện cho việc truy cập trực tiếp tới nguồn thông tin và dịch vụ cung cấp; vị trí địa lý không còn là vấn đề khó khăn trong việc phân phối thông tin.

Các cơ quan thành viên khác

Cơ quan thư mục quốc gia Anh (BNB) được thành lập từ năm 1950 và hoạt động với tư cách là một công ty thương mại. BNB định kỳ xuất bản hàng tuần danh mục các ấn phẩm được xuất bản ở Anh và xây dựng một hệ thống lưu giữ và cung cấp thông tin thư mục dựa trên máy tính cho các thư viện và các công ty kinh doanh sách. BNB được chính thức sáp nhập vào Thư viện Anh năm 1974.

Cơ quan thông tin khoa học và kỹ thuật (OSTI) được sáp nhập vào Thư viện Anh từ Bộ Giáo dục và Khoa học và đổi tên thành Phòng nghiên cứu và Phát triển Thư viện Anh. Năm 1999, chức năng của OSTI được chuyển giao từ Thư viện Anh sang Ủy ban Thông tin và Thư viện và hiện nay là Hội đồng Bảo tàng, Lưu trữ và Thư viện.

Thư viện Văn phòng Ấn Độ và Lưu trữ được sáp nhập vào Thư viện Anh từ Văn phòng Đối ngoại và Khối thịnh vượng chung. Cơ quan này là nơi lưu giữ toàn bộ hồ sơ lưu trữ của Ấn Độ thuộc Anh từ ngày thành lập

Công ty Đông Án năm 1600 đến ngày Án Độ giành được độc lập. Năm 1983, Thư viện Anh đã sát nhập Viện ghi âm, cơ quan duy nhất chuyên về thu thập và ghi âm, sau đổi tên thành Viện Lưu trữ âm thanh Quốc gia (NSA). Hiện nay, viện là cơ quan lưu trữ âm thanh lớn nhất thế giới.

Chiến lược thu thập

Với chức năng là một thư viện quốc gia, Thư viện Anh đảm nhiệm việc thu thập và lưu giữ các loại ấn phẩm được xuất bản tại Anh thông qua kênh gửi lưu chiếu chính thức. Luật pháp Anh chỉ áp dụng đối với việc in các xuất bản phẩm chứ không áp dụng cho các loại hình xuất bản phẩm khác. Ngoài việc thu thập các tài liệu, tư liệu trong nước, Thư viện Anh cũng tiến hành thu thập các tài liệu nước ngoài. Theo truyền thống, thư viện tiến hành thu thập tài liệu có xuất xứ, ngôn ngữ khác nhau từ khắp nơi trên thế giới. Hoạt động xuất bản ấn phẩm vẫn tiếp tục tăng và cho thấy dấu hiệu không suy giảm, trong khi xuất bản điện tử ngày càng có xu hướng mở rộng. Giá các ấn phẩm tiếp tục tăng ở mức lớn hơn tỉ lệ lạm phát bán lẻ. Giải pháp cho vấn đề này là tăng cường truy cập và phân phối thông tin qua mạng máy tính.

Hiện nay, Thư viện Anh đang tập trung vào việc thu thập các tư liệu phục vụ cho hiện tại và tương lai, xây dựng mối quan hệ đối tác với các cơ quan khác nhằm phát triển các giải pháp phối hợp trong hoạt động thu thập và phân phối thông tin. Trong thời gian qua, thư viện đã tiến hành khảo sát khả năng sử dụng các sưu tập tư liệu trong khuôn khổ Chương trình “Đánh giá sự phát triển của công tác thu thập” (CDR). Kết quả cho thấy, các tài liệu xuất bản bằng tiếng Anh hiện đại được sử dụng thường xuyên hơn tại các phòng đọc so với các tài liệu lưu trữ. Nhu cầu cung cấp tài liệu từ xa cũng chủ yếu tập trung vào các tài liệu xuất bản bằng tiếng Anh hiện đại. Các tài liệu tiếng nước ngoài cũng ít được sử dụng. Nhờ công trình nghiên cứu này, thư viện cũng nhận thức được việc phải tiếp tục vai trò cung cấp các tài liệu nghiên cứu có thể ít được sử dụng song lại bảo đảm được trách nhiệm chia sẻ thông tin giữa các cơ quan thông tin, thư viện.

Để hỗ trợ hoạt động thu thập phân phối thông tin, Thư viện Anh đang có nhiều nỗ lực nhằm xây dựng bản đồ về thu thập tư liệu; xây dựng cơ sở hạ tầng tạo điều kiện cho người dùng tin nhận biết, xác định vị trí và tiếp cận truy cập nguồn tư liệu được bảo đảm, không phân biệt họ đang ở vị trí nào; tiếp tục đàm phán để đạt được các thoả thuận dựa trên các nguyên tắc về sự hợp tác; tìm kiếm các nguồn ngân sách để hỗ trợ và thúc đẩy các sáng kiến. Một trong các vấn đề thư viện đặc biệt quan tâm là tăng cường thu thập các tư liệu số. Trong một số lĩnh vực, ví dụ, sáng chế hoặc ghi âm, chỉ có dạng

số. Đối với các tạp chí khoa học, thư viện đã thoả thuận với các nhà xuất bản là sẽ thu thập tài liệu cả dạng in và dạng số. Hiện tại, trong nhiều lĩnh vực, chỉ có dạng in, song trong tương lai, tỉ lệ dạng số sẽ chiếm ưu thế.

Hiện nay, xuất bản số đang phát triển rất nhanh, song người ta chưa thể xác định được thời gian chuyển từ dạng in sang dạng số là bao lâu; trong một số lĩnh vực, việc chuyển từ xuất bản in sang xuất bản số không thể thực hiện được hoàn toàn. Hiện tại, phương tiện lưu giữ được ưa chuộng là các bản sao thu nhỏ (microform) chất lượng cao. Mặc dù, thư viện đang cố gắng nghiên cứu và phát triển chiến lược lưu trữ dạng số, song đối với các cơ quan khác, đây có thể lại là vấn đề khó khăn vì lưu trữ dạng số chưa giành được sự tin tưởng tuyệt đối của cộng đồng thư viện. Một vấn đề khác thư viện cũng đang quan tâm giải quyết là việc lưu giữ, bảo quản các sưu tập sao cho không bị xuống cấp, đồng thời dễ truy cập khi cần. Trong thời gian tới, thư viện sẽ tiếp tục thực hiện các giải pháp nhằm bảo đảm lưu giữ các tư liệu, đặc biệt là các tư liệu quý hiếm.

Chiến lược phát triển

Nhằm đáp ứng nhu cầu ngày càng tăng của bạn đọc, đồng thời hoà nhập với cộng đồng thư viện quốc tế, Thư viện Anh đã đề ra chiến lược phát triển trong thời gian tới với các mục tiêu cụ thể là:

Xây dựng Thư viện thành trung tâm cung cấp các nguồn thông tin số. Hiện nay, Thư viện đang cung cấp truy cập tới nguồn thông tin số ngày càng tăng trong các phòng đọc, tuy nhiên, Thư viện muốn mở rộng không chỉ đối tượng người dùng tin mà còn mở rộng dịch vụ cung cấp thông tin. Thư viện đang phối hợp chặt chẽ với các nhà xuất bản nhằm bảo vệ lợi ích của họ, trong khi đẩy mạnh phát triển dịch vụ cung cấp tư liệu từ xa nhằm cung cấp tư liệu số lưu giữ trong thư viện và kết nối chúng với các trang Web của các nhà xuất bản. Thư viện cũng đang tiến hành xác định các ưu tiên cho việc số hoá các sưu tập truyền thống nhằm nâng cao hiệu quả khai thác. Xuất phát từ nhận thức rằng, một khi đã được số hoá, nguồn tư liệu có thể được sử dụng cho nhiều đối tượng độc giả và phục vụ các dịch vụ khác nhau nên thư viện đang tích cực tìm kiếm sự hợp tác với các cơ quan khác.

Cải thiện việc truy cập các sưu tập và dịch vụ của thư viện. Mặc dù việc cung cấp dịch vụ của thư viện hiện nay rất đa dạng, song không phải lúc nào cũng bảo đảm là người dùng tin được hưởng dịch vụ tốt nhất. Thư viện sẽ xây dựng trọng điểm hợp tác về các điểm dịch vụ, vật lý và dịch vụ ảo, qua đó các yêu cầu sẽ được gửi tới. Các điểm dịch vụ này sẽ hỗ trợ cho các cuộc thăm viếng cá nhân, yêu cầu về trang Web, thư điện tử hoặc các yêu cầu bằng văn bản hoặc điện thoại. Thư viện cũng đang thực hiện các chương

trình huấn luyện nhằm nâng cao trình độ của nhân viên, làm cho họ có khả năng sẵn sàng đáp ứng yêu cầu của người dùng tin. Thư viện cũng đang tích hợp các hệ thống, nhờ đó các hệ thống mục lục của thư viện có thể được sử dụng để nhận biết và yêu cầu tư liệu cần sử dụng. Thư viện cũng đặt ra mục tiêu nâng cấp trang Web mục lục thành công cụ tìm tin bằng cách tăng cường khả năng tìm tin và xây dựng cơ chế kết nối không biên giới với các nguồn khác.

Xây dựng các mô hình cung cấp tư liệu từ xa mới ở Anh. Do việc cung cấp tư liệu của các cơ quan thông tin, thư viện hiện nay đã đạt tới điểm tới hạn trong lịch sử và đang chứng kiến sự thay đổi nhanh và khó dự báo nên Thư viện Anh đang xem xét lại hoạt động của các dịch vụ cung cấp tư liệu từ xa theo quan điểm này nhằm xác định các kế hoạch đầu tư ngắn hạn và dài hạn cho phù hợp. Mục tiêu của việc điều chỉnh hoạt động dịch vụ cung cấp tư liệu của Thư viện là:

- Tối ưu hoá nhu cầu và giảm chi phí hoạt động và thu thập, bảo đảm ảnh hưởng chỉ ở mức tối thiểu;
- Đầu tư cho việc mua sắm và cơ sở hạ tầng công nghệ thông tin và truyền tin trong 4 năm tới;
- Đẩy mạnh việc thảo luận nhằm đạt được thoả thuận với các nhà xuất bản và các cổ đông nhằm bảo vệ lợi ích của họ trong khi vẫn bảo đảm cung cấp dịch vụ tốt nhất cho người dùng tin;
- Tập hợp các đối tác chủ yếu liên quan nhằm phát triển các dịch vụ cung cấp tư liệu từ xa trên toàn bộ lãnh thổ Anh.

Đẩy mạnh và mở rộng việc truy cập nguồn thông tin sáng chế. Để bảo đảm có khả năng cung cấp dịch vụ truy cập tới các nguồn thông tin sáng chế trong và ngoài nước, Thư viện đang tiến hành điều chỉnh việc cung cấp thông tin sáng chế nhằm:

- Duy trì lưu trữ sáng chế tổng hợp ở Anh dưới dạng số; phối hợp với các cơ quan khác nhằm xây dựng hệ thống lưu trữ an toàn, mang tính quốc tế trong tương lai;
- Tạm ngừng việc thu thập các số liệu sáng chế trên giấy nếu đã có nguồn số;
- Huỷ bỏ các tư liệu sáng chế nước ngoài trên giấy ở nơi thực hiện lưu giữ bằng số với điều kiện không để mất thông tin.

Hoà nhập tư liệu lưu trữ sáng chế số vào mạng thông tin sáng chế, các thư viện và cơ quan nghiên cứu khác. Mạng thông tin sáng chế gồm 12

thư viện công cộng và 1 thư viện trường đại học cung cấp truy cập tới các sưu tập sáng chế và dịch vụ tại các trung tâm trên lãnh thổ nước Anh.

Phát huy vai trò quốc tế của thư viện. Thư viện Anh được xếp vào danh sách các thư viện hàng đầu thế giới; chịu ảnh hưởng của các chương trình thư viện số châu Âu và đã đạt được nhiều thoả thuận song phương và đa phương với thư viện quốc gia của nhiều nước trên thế giới. Các hình thức hợp tác mới bao gồm việc chia sẻ tri thức và kinh nghiệm cũng như hợp tác thực hiện các dự án. Thông qua mạng Internet, Thư viện sẽ mở rộng vai trò trong việc cung cấp truy cập tới các nguồn thông tin của các cơ quan khác và bảo đảm sự có mặt toàn cầu của Thư viện.

Mở rộng cơ hội học tập và giải trí. Thư viện cũng đã lập một trang web phục vụ các nhà trường; trang web có tên gọi “Living Words” là một bộ phận của Mạng quốc gia phục vụ học tập. Thư viện cũng đang phối hợp với các đối tác nhằm phát triển nguồn lực để xây dựng các chương trình mới cho các trường phổ thông; làm cho các bộ sưu tập của thư viện có thể dễ dàng truy cập, điều chỉnh các loại hình dịch vụ nhằm đáp ứng các yêu cầu đa dạng của người dùng tin, mở rộng cơ hội phục vụ học tập và giải trí của độc giả.

Hồng Khanh *Lược dịch*

Nguồn: British Library. bl.uk